

Ålands förvaltningsdomstol

Behandlingstider för miljö- och planläggningsärenden vid Ålands förvaltningsdomstol

KLAGOMÅL

Mariehamns stad kritiserar i sitt 23.8.2022 daterade klagomål till justitiekanslern Ålands förvaltningsdomstols långa behandlingstider. Enligt Mariehamns stads uppfattning är Ålands förvaltningsdomstols behandlingstider ogrundat långa. Mariehamns stad konstaterar att enligt domstolsväsendets egen statistik varierar behandlingstiden normalt mellan 5,6 och 53 månader beroende på ärendetyp. Ärenden som rör planeringsfrågor tillhör den typ av ärenden som har längst handläggningstid. Enligt klagomålet är det inte ovanligt att handläggningstiden uppgår till mellan 3-4 år.

UTREDNING

Ålands förvaltningsdomstol har gett en utredning daterad den 22 december 2022.

BEMÖTANDE

Mariehamns stad har inte utnyttjat möjligheten att avge ett bemötande.

AVGÖRANDE

Tillämpade lagrum

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Enligt 3 § 3 mom. i grundlagen utövas den dömande makten av oberoende domstolar.

Enligt 2 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) tillämpas lagen i Ålands förvaltningsdomstol.

Utredningen

Ålands förvaltningsdomstol konstaterar i sin utredning att vid Ålands förvaltningsdomstol finns en ordinarie förvaltningsdomartjänst. Övriga ledamöter är två av tingsrättens domare. Detta innebär redan i sig en viss utmaning jämfört med övriga förvaltningsdomstolar, eftersom handläggningen av förvaltningsdomstolens ärenden även måste anpassas till tingsrättens scheman och arbetsbörda. Det innebär även att förvaltningsdomaren (föredraganden) måste utföra sitt arbete särskilt noggrant då de övriga ledamöterna inte arbetar i huvudsak med förvaltningsprocesser.

Ålands förvaltningsdomstol handlägger enligt utredningen alla slags ärenden, även ärenden som på fastlandet är koncentrerade till vissa förvaltningsdomstolar eller som hör till specialdomstolar. Samma domare handlägger alla ärendetyper, som vid övriga förvaltningsdomstolar delas mellan specialiserade avdelningar, och i flertalet av ärenden tillämpas landskapets lagstiftning jämsides med rikets.

Enligt utredningen är den nuvarande ordinarie förvaltningsdomaren tjänstledig fram till 29.2.2024. Då vikariatet utannonserades kom endast en ansökan. Tillgången på förvaltningsdomare med utmärkta kunskaper i svenska är liten och synnerligen begränsad vad gäller sådana som skulle vara villiga att komma till Åland för ett vikariat. Situationen löste sig genom att en av tingsrättens tingsdomare sökte och fick vikariatet. En oerfaren förvaltningsdomare handlägger och avgör inte mål i samma utsträckning som en erfaren.

Antalet ärenden har år 2019 ökat med närmare 50 procent jämfört med ett normalår, och år 2021 steg antalet ärenden till rekordantalet 175 ärenden. År 2019 avgjordes 123 ärenden, 2020 avgjordes 110 ärenden och 2021 avgjordes 113 ärenden.

Domstolsverket har beviljat tillfälliga resurser för år 2022 och även för år 2023. Ålands förvaltningsdomstol beviljades medel för en e.o. förvaltningsdomare för förkortandet av handläggningstiderna för miljö-, markanvändnings- och byggärenden för tiden 1.7-31.12.2022 och 1.1-31.12.2023. Befattningen utannonserades och fick en sökande, som dock inte sökte för hela den utannonserade tiden. Vid domstolen finns nu för tiden 1.10.2022-30.9.2023 en e.o. förvaltningsdomare, men avsikten enligt utredningen är att utnyttja de beviljade medlen fullt ut genom antingen förlängning av förordnandet eller anställning av en ny e.o. befattningshavare.

Enligt utredningen var år 2021 närmare hälften av de inkomna ärendena sådana som enligt lag ska handläggas brådskande (arbetslöshetsunderstöd och barnskydd) samt att i närmare en fjärdedel av ärendena (barnskydd) skulle även muntlig förhandling hållas. Domstolen har samtidigt handlagt och avgjort också en omfattande helhet lantbruksstödsärenden som varit gamla och stått i tur för avgörande. Dessa oundvikliga prioriteringar har enligt utredningen tyvärr medfört, att handläggningen av omfattande och resurskrävande ärenden som planläggnings- och övriga miljöärenden har hamnat efter då det inte funnits möjlighet att reservera den behövliga arbetsinsatsen.

Ålands förvaltningsdomstol beklagar de oacceptabelt långa handläggningstiderna för planläggnings- och övriga miljöärenden. Domstolen har enligt utredningen vidtagit sådana åtgärder som finns inom dess beslutanderätt för att förkorta behandlingstiderna och har även i mån av möjlighet försökt åtgärda resursbristen. Ålands förvaltningsdomstol konstaterar vidare att eftersom den nu har en extra arbetsresurs till sitt förfogande har den ordinarie förvaltningsdomarens arbetsinsats riktats på de utdragna miljö- och planläggningsärendena.

Bedömning

De som söker rättsskydd har en i 21 § i grundlagen tryggad rätt att få sin sak behandlad på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål. Detta är utgångspunkten också bland annat i artikel 6.1 i Europakonventionen, enligt vilken var och en har rätt till en rättvis rättegång inom skälig tid när beslut fattas om hans eller hennes rättigheter och skyldigheter.

I justitiekanslerns etablerade avgörandep Praxis har det ansetts att domstolen inte på ett giltigt sätt kan hänvisa till trängande arbetssituation eller personalresurser när behandlingen av ärendet dröjer, utan den ska sträva efter att se till att den har de resurser som behövs för att sköta uppgifterna på behörigt sätt i respektive situation.

Behandlingstiderna för ärendena ska inte i någon enskild ärendegrupp vara klart längre än i andra ärendegrupper. Behandlingstiderna för planlägnings- och miljöärenden vid Ålands förvaltningsdomstol har enligt domstolsväsendets [statistik](#) varit år 2022 och i början av år 2023 klart längre än i andra ärendegrupper.

De omständigheter som förvaltningsdomstolen nämner i sin utredning har dock inverkat på de långa behandlingstiderna för ärendena. Domstolen har enligt utredningen vidtagit sådana åtgärder som hör till dess beslutanderätt för att förkorta behandlingstiderna och även försökt åtgärda resursbristen.

Slutsatser och åtgärder

Jag anser som en tillräcklig åtgärd för laglighetsövervakningen att fästa Ålands förvaltningsdomstols uppmärksamhet vid skyldigheten att se till att miljö- och planlägningsärenden behandlas utan ogrundat dröjsmål.

Eftersom Ålands förvaltningsdomstol nu har haft en extra arbetsresurs och den ordinarie förvaltningsdomarens arbetsinsats har riktats på de utdragna miljö- och planlägningsärendena, ger ärendet inte anledning till ytterligare åtgärder.

Jag ber Ålands förvaltningsdomstol ändå förse mig med uppdaterade uppgifter om användningen av tilläggsresurser och utvecklingsåtgärderna samt om deras inverkan på behandlingstiderna för miljö- och planlägningsärenden senast den 31 maj 2024.

Detta dokument har undertecknats elektroniskt.

Biträdande justitiekansler

Mikko Puumalainen

Referendarieråd

Outi Kostama